DOI: [10.32702/2307-2105-2020.10.66](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.10.66)

УДК 338.001.36:65.016.8

*I. В. Минчинська,
старший викладач кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID ID: 0000-0003-2221-7860*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БАНКРУТСТВО В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*I. Mynchynska
Senior lecturer of the Department of Enterprise Economics,
The University of the State Fiscal Service of Ukraine*

PERFORMANCE EVALUATION OF BANKRUPTCY LEGISLATION IN UKRAINE: ECONOMIC AND LEGAL ASPECT

В статті проведено нормативно-правовий аналіз та економічну оцінку законодавства в сфері регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2020 рр. Наведено особливості законодавчих актів в сфері регулювання банкрутства: Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII; Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. № 784-XIV; Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI та Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Аналіз зазначених Законів автором проведено за такими ознаками, як цілі законодавства; підстави для порушення справи про банкрутство; суб'єкти у справі про банкрутство; типи судових процедур; наявність державного органу, що регулює банкрутство; роль арбітражного керуючого. Визначено моделі державного регулювання банкрутства в Україні протягом дії Закону України «Про банкрутство», Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та Кодексу України з процедур банкрутства. Проведено аналіз кількості підприємств, що визнані банкрутами із застосуванням норм Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI, а також аналіз структури кількості справ закінчених провадженням із застосуванням ліквідаційних та реорганізаційних процедур відносно неплатоспроможних боржників протягом періодів дії зазначених законодавчих актів. Визначено ефективність нормативно-правового регулювання банкрутства на основі оцінки показників індикатору «Вирішення неплатоспроможності» проекту «Ведення бізнесу».

The article conducts a statutory and economic analysis of bankruptcy law in Ukraine during 1992-2020. The distinctions of the Bankruptcy Law were adopted in 1992 (called Bankruptcy

Law1992 or BCU1), the new Bankruptcy Law - the Law of Ukraine «On Restoring the Debtor's Solvency or Declaring it Bankrupt» was adopted in 1999 (called Bankruptcy Law1999 or BCU2), the Law of Ukraine «On Restoring the Debtor's Solvency or Declaring it Bankrupt» in a new wording was adopted in 2011 (called Bankruptcy Law2011 or BCU3) and The Code on Bankruptcy Procedures (the Bankruptcy Code or BCU4) were studied. The review of the laws was carried out on aspects: aim and main objectives by law, grounds for initiation of the bankruptcy case, subjects of legal relations in the bankruptcy case, types of bankruptcy proceedings, bankruptcy government, bankruptcy commissioner. The types of state regulation model of bankruptcy in Ukraine was determined over the period of the various bankruptcy laws: BCU1, BCU2, BCU3 and BCU4. The types of state regulation model of bankruptcy were determined on the basis of the following criteria: 1. statutory provision, that allows businesses to continue operating and saving jobs after property owners were changed; 2. balance between interests of secured creditors and unsecured creditors (legal priority of creditors); 3. continued possibilities to manage insolvent debtor in bankruptcy procedure. It has been established that BCU2 and BCU3 statutory provisions give more preferences to the debtor and BCU4 – to creditors. The number of receiving orders and court resolutions in the bankruptcy cases were analyzed. Statistical analysis showed that over a period of BCU1 the bankruptcies average percent of total number of insolvent companies was 28,78% and over a period of BCU2 and BCU3 - 77,47%. The same goes for the proportion of liquidation and reorganization proceedings - over a period of BCU1 the liquidation proceedings average percent of total number of insolvent companies was 74,60% and over a period of BCU2 and BCU3 - 82,02%, the reorganization proceedings – 25,40% and 17,98% respectively. The economic analysis of bankruptcy law was determined based on the Resolving Insolvency Index of the Doing Business Project of World Bank Group. It has shown a very low efficiency of Ukrainian bankruptcy law.

Ключові слова: законодавство про банкрутство; етапи становлення законодавства про банкрутство; порівняльний аналіз положень законодавства про банкрутство; модель державного регулювання банкрутства; підприємства визнані банкрутами; ліквідовані підприємства; майнові вимоги кредиторів; індикатор «Вирішення неплатоспроможності» проекту «Ведення бізнесу».

Keywords: bankruptcy law; key development stages of bankruptcy law; comparative study of provisions of the bankruptcy law; state regulation model of bankruptcy; bankrupt; eliminated enterprise; stated claims; Resolving Insolvency Index in the Doing Business Project.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування економіки та забезпечення економічного зростання не можливе без створення ефективного механізму спрямованого на вирішення проблеми оздоровлення підприємств які знаходяться в кризовому стані або визнання їх банкрутами та виключення з економічного обороту. Тому, забезпечення ефективного нормативно-правового регулювання відносин в даній сфері є важливою складовою законодавчого забезпечення економічної політики та функціонування економічної системи держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз ефективності законодавства в сфері регулювання банкрутства в наукових статтях, монографічних виданнях та іншій науковій літературі вітчизняних авторів, зокрема Б. Полякова [16]; О. Борейка [11]; Б. Вольвача [12], переважно розглядається тільки в правовому аспекті. Питання економічної ефективності нормативно-правового регулювання зазначеної проблеми практично не знайшли висвітлення в науковій економічній літературі, а дослідження, які проводилися деякими авторами, зокрема І. Пашинською [15], переважно стосувалися мікроекономічного рівня.

Формулювання цілей. Метою статті є оцінка ефективності законодавства про банкрутство в Україні шляхом проведення порівняльного аналізу законодавчих актів, що регулювали відносини в даній сфері протягом 1992-2020 рр., а саме Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2344-ХІІ, Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (в редакції від 30.06.1999 р. № 784-ХІV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI) та Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII, а також оцінки економічної ефективності нормативно-правового регулювання на основі аналізу динаміки та структури показників розгляду справ про банкрутство та показників індикатору «Вирішення неплатоспроможності» проекту «Ведення бізнесу».

Виклад основного матеріалу дослідження. Історико-правовий аналіз інституту банкрутства в Україні дозволяє виділити чотири етапи становлення та розвитку українського законодавства в сфері регулювання банкрутства, які відповідають періодам дії Законів про банкрутство. Необхідність нормативного регулювання відносин у даній сфері зумовлюється проголошенням в 1991 р. Україною незалежності та зміною вектору економічного розвитку з планово-адміністративної до ринкової системи господарювання. Перший етап бере свій початок із прийняттям в 1992 р. Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2344-XII (рис. 1). Закон України «Про банкрутство» в першій його редакції був дуже стислим – містив лише 3 розділи та 22 статті і лише окреслював загальну конфігурацію системи державного регулювання неплатоспроможності та банкрутства [2].

Рис. 1. Етапи становлення та розвитку законодавства в сфері регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2020 рр.

Джерело: побудовано автором

Низька процесуальна спроможність Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2344-XII (далі – Закон № 2343-XII) через наявність численних недоліків та прогалин, зумовили прийняття нової його редакції – Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (рис. 1), що ознаменувало початок другого етапу становлення та розвитку сучасного вітчизняного законодавства про банкрутство. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. № 784-XIV (далі – Закон № 784-XIV) із змінами і доповненнями¹ мав такі важливі переваги порівняно з попереднім законом [2; 3; 10; 16]:

- значно розширено та удосконалено термінологічну базу;
- на законодавчому рівні закріплено існування спеціального органу державної влади з питань банкрутства;
- встановлено умови та порядок відновлення платоспроможності боржника, застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів;
- встановлено більш прогресивний підхід щодо використання критерію неплатоспроможності в якості підстав для порушення справи про банкрутство та мінімальний розмір неопланих боржником грошових вимог для початку провадження у справі про банкрутство на рівні 300 мінімальних розмірів заробітної плати² та збільшено строк призупинення платежів з одного до трьох місяців;
- визначено нового учасника в процедурі банкрутства – арбітражного керуючого (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор).

Прийняття нової редакції Закону «Про банкрутство» - Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI (далі – Закон № 4212-VI) ознаменувало початок третього етапу розвитку нормативного регулювання у сфері банкрутства

¹ Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV містив найбільшу кількість змін та доповнень, що були внесені в протягом періоду його дії – 47. Закон України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII – 4, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 22.12.2011 р. № 4212-VI – 23.

² Для порівняння: кількісне обмеження розміру невиконаних зобов'язань в США становить на рівні 16750 американських дол.; Англії – 750 фунтів стерлінгів; Росії – для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності більше 500 тис. російських рублів, юридичних осіб – більше 300 тис. російських рублів.

(рис. 1). Загалом, даний закон запроваджував чимало новел у сфері нормативного регулювання банкрутства у порівнянні з його попередньою редакцією [9]:

- внесені зміни до ряду термінів, а також запроваджено нову термінологію;
- передбачено відміну ліцензування господарської діяльності арбітражних керуючих та запровадження свідоцтва про право на здійснення діяльності;
- встановлено новий механізм призначення арбітражного керуючого;
- зменшено обсяги повноважень державного органу з питань банкрутства;
- запроваджено регламентацію статусу та повноваження саморегульованої організації арбітражних керуючих;
- введено процедуру досудової санації боржника будь-якої форми власності;
- передбачено використання загального, спеціального або спрощеного порядку провадження у справі про банкрутство;
- запроваджено новий спосіб оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство.

Крім вище зазначеного, закон дозволив скоротити строки здійснення судових процедур, регламентував продаж майна боржника під час провадження у справі про банкрутство, що значно покращило законодавство в даній сфері.

Наявність прогалин, величезна кількість нормативно-правових актів прийнятих безсистемно, низька їх якість та інколи суперечливість з одного боку, а також важливість та складність відносин в даній сфері, з іншого, зумовили необхідність реформування законодавства в сфері регулювання банкрутства [6; 7; 8], що дозволило б зменшити тривалість процедур банкрутства, забезпечити належний рівень захисту прав кредиторів та зменшити зловживання в даній сфері, а також покращити позиції України в рейтингу «Doing Business», що покращило б інвестиційний клімат в країні [5].

Тому, з метою реформування законодавства в даній сфері та вирішення поставлених завдань був прийнятий Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII (КУзПБ № 2597-VIII) [1], що започаткувало четвертий етап розвитку нормативно-правового регулювання банкрутства в Україні (рис. 1). Введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства дозволило уніфікувати нормативно-правову базу та привести її у відповідність до світових стандартів [14], крім комплексного врегулювання відносин в сфері регулювання банкрутства юридичних осіб, основною новелою Кодексу стало запровадження механізму вирішення заборгованості фізичних осіб, а також інші зміни [1; 4; 13; 17; 18]:

- спрощено відкриття провадження у справі про банкрутство за рахунок зняття обмеження щодо суми боргу;
- відмінено граничний термін подання заяви кредитором після публікації про відкриття провадження;
- скорочено терміни розгляду справи про банкрутство до 170 календарних днів без права продовження;
- збільшено повноваження суду у провадженні якого перебуває справа про банкрутство боржника;
- надано право комітету кредиторів чи іншим кредиторам самостійно скликати збори;
- надано право комітету кредиторів погоджувати продаж майна боржника в процедурах ліквідації та санації, а забезпеченому кредитору - продаж майна, яке є предметом застави;
- значно зменшено права керівництва боржника при введенні процедури розпорядження майном;
- удосконалено механізм продажу активів;
- до субсидіарної (додаткової) відповідальності бенефіціарних власників боржника додана солідарна (сумісна) відповідальність його керівництва;
- збільшено до трьох років терміни щодо невизнання угод, які є невігідними для боржника або кредиторів;
- встановлено нові стандарти діяльності арбітражного керуючого;
- скасовано мирову угоду, як один з різновидів процедур банкрутства;
- скасовано можливість проведення спрощеної процедури банкрутства самим боржником.

Порівняльний аналіз основних елементів законодавчих актів, які діяли в сфері регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2000 рр. дає розуміння особливостей нормативно-правового регулювання протягом зазначених вище етапів становлення та розвитку законодавства в даній сфері (табл. 1).

Таблиця 1.
Порівняльний аналіз законодавчих актів в сфері регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2000 рр.

Порівняльна ознака	Назва Закону України, що регулює банкрутство підприємств			
	Закон України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. № 784-ХІV	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII
Цілі	Преамбулою визначено наступне: «Цей Закон визначає умови і порядок визнання юридичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності – банкрутами з метою задоволення претензій кредиторів»	Преамбулою визначено наступне: «Цей Закон встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності – боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів»	Преамбулою визначено наступне: «Цей Закон встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів.»	Преамбулою визначено наступне: «Цей Кодекс встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи»
Характер цілі	Мікрорівнева	Мікрорівнева	Мікрорівнева	Мікрорівнева
Підстави для порушення справи	Неплатоспроможність	Неплатоспроможність (2 ознаки: розмір безспірних вимог кредитора (кредиторів), строки погашення).	Неплатоспроможність (2 ознаки: розмір безспірних вимог кредитора (кредиторів), строки погашення).	Неплатоспроможність (2 ознаки: невиконання грошового зобов'язання; настання встановленого строку).
Суб'єкти-боржники провадження у справі	Юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, крім казенних підприємств.	Юридичні особи, в тому числі споживчі товариства, благодійні чи ін. фонди; підприємства державної форми власності. Не можуть бути казенні підприємства, підприємства, що є об'єктами права комунальної власності.	Суб'єкти підприємницької діяльності – юридичні особи або фізичні особи – підприємці. Боржниками не можуть бути відокремлені структурні підрозділи юридичної особи (філії, представництва, відділення тощо).	Будь-які юридичні особи, крім банків та казенних підприємств (це можуть бути бюджетні установи, і громадські організації, і політичні партії та інші юридичні особи); фізичні особи; фізичні особи-підприємці.
Право подання заяви	Кредитори (громадяни або юридичні особи), боржник (юридична особа - суб'єкт підприємницької діяльності або фізична особа), органи державної податкової служби або державної контрольно-ревізійної служби.	Боржник (суб'єкт підприємницької діяльності) або кредитор (юридична або фізична особа, а також органи державної податкової служби та ін. державні органи, які здійснюють контроль за справлянням податків і зборів (обов'язкових платежів)).	Боржник (суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа або фізична особа – підприємець), кредитор (юридична або фізична особа, органи державної податкової служби та ін. державні органи, які мають грошові вимоги до боржника).	Боржник (юридична або фізична особа, у т. ч. фізична особа - підприємець), кредитор (юридична або фізична особа, контролюючий орган, що забезпечує погашення податкового боргу та ін. державні органи, які мають грошові вимоги до боржника).
Типи процедур	1. санація; 2. ліквідація.	1. розпорядження майном; 2. мирова угода;	1. розпорядження майном; 2. мирова угода;	1. Щодо боржника - юридичної особи: розпорядження майном;

		3. санація (відновлення платоспроможності); 4. ліквідація.	3. санація (відновлення платоспроможності); 4. ліквідація.	санація; ліквідація. 2. Щодо боржника - фізичної особи: реструктуризація боргів; погашення боргів.
Орган через який здійснюється участь держави	На момент введення Закону в дію не було передбачено створення спеціалізованого органу державного з питань регулювання банкрутства; Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, підпорядковане Кабінету міністрів України (з 17.06.1996 р.).	Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, підпорядковане Кабінету міністрів України (з 17.06.1996 р.); Агентство з питань банкрутства, підпорядковане Кабінету міністрів України (з 06.07.1998 р.); Державна госпрозрахункова установа «Агентство з питань банкрутства» підпорядкована Міністерству економіки (з 24.04.2000 р.); Державний департамент з питань банкрутства, підпорядкований Міністерству економіки (з 27.03.2006 р.).	Департамент з питань банкрутства Міністерства юстиції України (з 06.04.2011 р.); Структурний підрозділ Міністерства юстиції України, що забезпечує виконання завдань, покладених на Міністерство, щодо забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства (з 10.04.2018 р.).	Департамент з питань банкрутства Міністерства юстиції України (з 02.07.2014 р.).
Орган, якому надається основна роль	Арбітражний суд за місцезнаходженням боржника, яке визначається місцезнаходженням його постійного органу.	Арбітражний суд за місцезнаходженням боржника.	Господарський суд за місцезнаходженням боржника - юридичної особи або фізичної особи - підприємця.	Господарський суд за місцезнаходженням боржника - юридичної особи, фізичної особи або фізичної особи – підприємця.
Наявність арбітражного керуючого	Функції розпорядника майна та керуючого санацією арбітражним судом покладалися на банк, що здійснював розрахунково-касове обслуговування боржника; Фонд державного (комунального) майна (якщо боржник - державне підприємство) або ін. особу. Ліквідатори арбітражним судом призначалися з числа представників зборів кредиторів, банків, фінансових органів, а також Фонду державного (комунального) майна (якщо банкрут державне підприємство).	Арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) призначається арбітражним судом.	Арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) призначається господарським судом.	Арбітражний керуючий призначається господарським судом за клопотанням зборів кредиторів, а у разі відсутності такого клопотання – призначається господарським судом.

Джерело: складено автором [1-4; 10]

Визначення особливостей законодавчого регулювання банкрутства в Україні буде, на нашу думку, не повним без визначення типу моделі державного правового регулювання цих відносин. Модель державного правового регулювання банкрутства визначається цільовою спрямованістю законодавства в даній сфері: максимальне збереження бізнесу та робочих місць неплатоспроможного боржника або максимальне повернення засобів кредиторам під час його ліквідації, що загалом дозволяє виділити дві законодавчі теорії: «продебіторську», яка пріоритетними визначає інтереси боржника, що опинився в кризовому стані та не може оплатити борги за своїми зобов'язанням та «прокредиторську», яка більшою мірою захищає інтереси кредиторів. Спрямування законодавства до формування тієї чи іншої моделі державного регулювання банкрутства на нашу думку є важливим, оскільки надання переваги ліквідаційним чи реорганізаційним процедурам, що можуть бути використані відносно неплатоспроможного боржника, з економічної точки зору має важливе значення для подальшого функціонування економічної системи в цілому. Тому, оцінка нормативно-правового регулювання в даній сфері також потребує визначення типу моделі державного регулювання банкрутства.

Для більш точного визначення типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні на різних етапах становлення законодавства, вважаємо за доцільне оцінку проводити за трьома класифікаційними ознаками або критеріями (табл. 2). Вважаємо, що при формуванні загального висновку щодо типу моделі державного регулювання банкрутства більш значимими є друга та третя класифікаційні ознаки³.

Класифікації вітчизняного законодавства з позицій його продебіторської чи прокредиторської спрямованості та визначення на основі цього типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні потребує, на нашу думку, також проведення економічного оцінювання результатів застосування законодавства шляхом аналізу показників господарського судочинства у справах про банкрутство, а також оцінювання показників України за індикатором «Вирішення неплатоспроможності» (англ. Resolving Insolvency Indicator) Доповіді «Ведення бізнесу» (англ. Doing Business Report) від Групи Всесвітнього банку (англ. The World Bank Group).

---

³ Враховуючи розмитість меж між тим чи іншим типом моделі, а також можливу суб'єктивність автора в питаннях формуванні загального висновку щодо типу моделі державного регулювання банкрутства, щодо Закону № 784-XIV при визначенні типу моделі нами була врахована думка провідного фахівця в даній сфері, судді ВГСУ, д.ю.н., професора Б. Полякова, який визначав Закон № 784-XIV за своєю суттю як продебіторський [16].

Таблиця 2

Оцінка законодавства в сфері регулювання банкрутства на предмет визначення типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2020 рр.

Класифікаційна ознака (критерій)	Назва Закону України, що регулює банкрутство підприємств			
	Закон України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. № 784-XIV	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII
Загальний висновок щодо типу моделі	ПРОКРЕДИТОРСЬКА	ПОМІРНО ПРОДЕБІТОРСЬКА	ПОМІРНО ПРОДЕБІТОРСЬКА	ПРОКРЕДИТОРСЬКА
1. Наявність законодавчо визначених механізмів, що дозволяють бізнесу боржника вижити та зберегти робочі місця, незалежно від того чи перейде він до іншого власника чи ні	Помірно продебіторське спрямування законодавства План санації може передбачати продаж майна боржника недержавної власності як цілісного майнового комплексу, всі трудові договори, що укладені до дати продажу майна, зберігають силу, права та обов'язки роботодавця переходять до покупця майна. В ліквідаційних процедурах: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; відсутня вимога первинного обов'язкового продажу майна боржника як цілісного майнового комплексу.	Помірно продебіторське спрямування законодавства План санації може передбачати продаж майна боржника недержавної власності як цілісного майнового комплексу; всі трудові договори, що укладені до дати продажу майна, зберігають силу, права та обов'язки роботодавця переходять до покупця майна. В ліквідаційних процедурах: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; відсутня вимога первинного обов'язкового продажу майна боржника як цілісного майнового комплексу.	Радикально продебіторське спрямування законодавства План санації може передбачати продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу, всі трудові договори, укладені до дати такого продажу, продовжують діяти, при цьому права та обов'язки роботодавця переходять до покупця майна. В ліквідаційних процедурах: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; первинний обов'язковий продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства План санації може передбачати продаж усього або частини майна, відчуження всього або частини майна може відбуватися шляхом заміщення активів; всі трудові договори, укладені до дати продажу, продовжують діяти, обов'язки роботодавця переходять до покупця. В ліквідаційних процедурах: продаж майна відбувається тільки за згодою кредиторів; відсутня вимога первинного обов'язкового продажу майна боржника як цілісного майнового комплексу.
2. Співвідношення інтересів забезпечених та незабезпечених кредиторів (послідовність задоволення вимог кредиторів)	Радикально прокредиторське спрямування законодавства Черговість задоволення вимог передбачає, що вимоги кредиторів, що забезпечені заставою включаються до першої черги, а кредиторів, не забезпечених заставою до четвертої.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.	Радикально прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр, що задовольняються в першу чергу; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.

3. Можливість збереження боржником управління та можливості ведення переговорів з кредиторами під час процедур банкрутства	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном органи управління боржника не мають права приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; <u>мають право виключно за погодженням з розпорядником майна</u> укладати угоди щодо передачі нерухомого майна в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо; розпоряджатися ін. майном. Рішення про участь боржника в об'єднаннях, асоціаціях тощо приймається <u>за згодою розпорядника майна</u>. <u>Розпоряднику майна передаються</u> документація, печатки, штампи, матеріальні та ін. цінності. <u>Розпорядник майна не має права</u> втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації припиняються повноваження керівника та органів управління боржника, управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. 4. В межах ліквідаційної процедури припиняються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, до ліквідатора переходять права керівника (органів управління).	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном органи управління боржника <u>не мають права</u> приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; <u>мають право виключно за погодженням з розпорядником майна</u> укладати угоди щодо передачі нерухомого майна в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо; розпоряджатися ін. майном. <u>Розпорядник майна не має права</u> втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації припиняються повноваження керівника та органів управління боржника, управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації боржника, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей; накладається арешт на майно боржника та ін. обмеження його дій щодо розпорядження майном. 4. В межах ліквідаційної процедури припиняються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, а також припиняються повноваження власника (власників).	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном керівник або органи управління боржника <u>не мають права</u> без згоди розпорядника майна приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; можуть <u>виключно за погодженням з розпорядником майна</u> укладати договори про відчуження або обтяження нерухомого майна, в т. ч. передачі в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо; розпоряджатися ін. майном. <u>Розпорядник майна не має права</u> втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації керівник боржника звільняється з посади; зупиняються повноваження органів управління боржника; управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. В межах ліквідаційної процедури припиняються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, припиняються повноваження власника (власників).	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном керівник або органи управління боржника <u>не мають права</u> приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення, участь в господарських товариствах; створення філій; проведення емісії цінних паперів тощо; відчуження або обтяження нерухомого майна; надання позик (кредитів), передачу майна в довірче управління; можуть <u>приймати рішення виключно за погодженням з розпорядником майна</u> про участь боржника в об'єднаннях, асоціаціях тощо; передачу нерухомого майна в оренду; одержання позик (кредитів). <u>Розпорядник майна не має права</u> втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації члени виконавчого органу (керівник) звільняються з посади; зупиняються повноваження органів управління боржника, управління та повноваження органів управління повністю передаються керуючому санацією, здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. В межах ліквідаційної процедури припиняються всі повноваження органів управління банкрута, члени виконавчого органу (керівник) звільняються з роботи.

Джерело: складено автором [1-4; 10; 16]

Аналіз показників розгляду справ про банкрутство протягом 1996-2017 рр. із застосуванням Закону № 2343-XII та Законів № 784-XIV, № 4212-VI вказує на значно меншу кількість постанов про визнання підприємств банкрутами із застосуванням першого закону ніж наступних його редакцій, що загалом вказує на продебіторське спрямування Закону № 2343-XII та продебіторське – Закону № 784-XIV та Закону № 4212-VI (табл. 3).

Таблиця 3.

Динаміка показників розгляду справ про банкрутство із застосуванням Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. в яких винесено постанови про визнання боржника банкрутом за 1996-2017 рр.⁴

Роки	Результати розгляду справ про банкрутство із застосуванням Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII			Результати розгляду справ про банкрутство із застосуванням Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI) ⁵		
	Кількість справ, закінчених провадженням	Кількість справ, з яких винесено постанови про визнання банкрутом у звітному періоді	Питома вага справ, з яких винесено постанови про визнання банкрутом у звітному періоді, %	Кількість справ, закінчених провадженням	Кількість справ, з яких винесено постанови про визнання банкрутом у звітному періоді	Питома вага справ, з яких винесено постанови про визнання банкрутом у звітному періоді, %
1996	3632	1691	46,56	-	-	-
1997	7082	4107	57,99	-	-	-
1998	9095	4525	49,75	-	-	-
1999	9539	6244	65,46	-	-	-
2000	8282	5581	67,39	-	-	-
2001	4279	930	21,73	2998	2602	86,79
2002	1582	294	18,58	4116	3877	94,19
2003	1115	246	22,06	6789	5813	85,62
2004	468	140	29,91	8168	7361	90,12
2005	225	11	4,89	9370	9126	97,40
2006	93	11	11,83	11308	10243	90,58
2007	81	3	3,70	13492	11817	87,59
2008	33	5	15,15	13634	9844	72,20
2009	18	3	16,67	11803	8590	72,78
2010	16	0	0,00	10596	8212	77,50
2011	-	-	-	10382	6745	64,97
2012	-	-	-	7583	4631	61,07
2013	-	-	-	5697	3359	58,96
2014	-	-	-	3324	2096	63,06
2015	-	-	-	2406	1799	74,77
2016	-	-	-	2101	1385	65,92
2017	-	-	-	1691	1242	73,45

Джерело: складено та розраховано автором за даними [22-24]

Так, питома вага справ, в яких було винесено постанови про визнання боржника банкрутом із застосуванням Закону № 2343-XII в середньому за 1996-2010 рр. складала 28,78% (57,43% протягом 1996-2000 рр. та 14,45% протягом 2001-2010 рр.), тоді за 2001-2017 рр., тобто справ порушених із застосуванням Закону № 784-XIV та Закону № 4212-VI – 77,47% (81,73% за 2001-2012 рр., тобто протягом періоду дії Закону № 784-XIV, 67,23% за 2013-2017 рр., протягом періоду дії Закону № 4212-VI) (табл. 3). Проте отримані вище висновки будуть не достатньо ґрунтовними або навіть помилковими без проведення більш детального аналізу структури та динаміки показників розгляду справ, закінчених провадженням в розрізі окремих категорій (табл. 4, 5), оскільки крім показників кількості підприємств які визнані банкрутами

⁴ Без урахування за 2014-2017 рр. тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

⁵ Наведено статистичні дані розгляду справ протягом дії Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. №784-XIV (набув чинності з 01.01.2000 р.) та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI (набув чинності з 18.01.2013 р.) відповідно до форм статистичної звітності Вищого арбітражного суду України.

важливими також є показники кількості ліквідованих підприємств, а також співвідношення кількості підприємств щодо яких були використані ліквідаційні або реорганізаційні (санація, мирова угода та ін.) процедури.

Таблиця 4.

Динаміка показників розгляду припинених провадженням справ про банкрутство за окремими категоріями із застосуванням Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ за 1996-2017 рр.⁶

Роки	Кількість справ, закінчених провадженням	в тому числі:											
		залишено без розгляду	питома вага справ залишених без розгляду, %	припинено:									
				із затвердженням умов санації	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням умов санації, %	із затвердженням ліквідаційного балансу	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням ліквідаційного балансу, %	із затвердженням мирової угоди	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням мирової угоди, %	у зв'язку із задоволенням вимог кредиторів	питома вага справ припинених провадженням у зв'язку із задоволенням вимог кредиторів, %	з інших підстав	питома вага справ припинених провадженням з інших підстав, %
1996	3632	...	...	33	0,91	...	...	...	...	...	...	...	...
1997	7082	...	...	3	0,04	...	...	...	...	...	...	...	...
1998	9095	...	...	9	0,10	...	...	...	...	...	...	...	...
1999	9539	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2000	8282	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2001	4279	644	15,05	9	0,21	2732	63,85	238	5,56	312	7,29	344	8,04
2002	1582	253	15,99	6	0,38	980	61,95	94	5,94	87	5,50	162	10,24
2003	1115	75	6,73	6	0,54	797	71,48	47	4,22	56	5,02	134	12,02
2004	468	24	5,13	0	0,00	351	75,00	18	3,85	27	5,77	48	10,26
2005	225	1	0,44	4	1,78	162	72,00	5	2,22	21	9,33	32	14,22
2006	93	2	2,15	2	2,15	74	79,57	1	1,08	8	8,60	6	6,45
2007	81	5	6,17	1	1,23	64	79,01	2	2,47	0	0,00	9	11,11
2008	33	0	0,00	0	0,00	28	84,85	3	9,09	0	0,00	2	6,06
2009	18	0	0,00	0	0,00	15	83,33	1	5,56	0	0,00	2	11,11
2010	16	2	12,50	0	0,00	12	75,00	1	6,25	0	0,00	1	6,25
В середньому за 1996-2010 рр.	х	х	6,42	х	0,56	х	74,60	х	4,62	х	4,15	х	9,58

Джерело: складено та розраховано автором за даними [22; 23].

⁶ Без урахування за 2014-2017 рр. тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Таблиця 5.

Динаміка показників розгляду припинених провадженням справ про банкрутство за окремими категоріями із застосуванням Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI)⁷ за 2001-2019 рр.⁸

Роки	Кількість справ, закінчених провадженням	в тому числі:											
		залишено без розгляду	питома вага справ залишених без розгляду, %	припинено:									
				із затвердженням звіту керуючого санацією	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням звіту керуючого санацією, %	із затвердженням звіту ліквідатора	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням із затвердженням звіту ліквідатора, %	із затвердженням мирової угоди	питома вага справ припинених провадженням із затвердженням мирової угоди, %	у зв'язку з виконанням усіх зобов'язань перед кредиторами	питома вага справ припинених провадженням у зв'язку з виконанням усіх зобов'язань перед кредиторами, %	з інших підстав	питома вага справ припинених провадженням з інших підстав, %
2001	2998	605	20,18	7	0,23	1431	47,73	230	7,67	193	6,44	532	17,75
2002	4116	573	13,92	16	0,39	2690	65,35	228	5,54	204	4,96	405	9,84
2003	6789	543	8,00	14	0,21	5158	75,98	341	5,02	189	2,78	544	8,01
2004	8168	443	5,42	18	0,22	6807	83,34	279	3,42	154	1,89	467	5,72
2005	9370	493	5,26	24	0,26	7996	85,34	213	2,27	154	1,64	490	5,23
2006	11308	399	3,53	31	0,27	10033	88,72	193	1,71	186	1,64	466	4,12
2007	13492	550	4,08	21	0,16	12049	89,30	150	1,11	188	1,39	534	3,96
2008	13634	718	5,27	22	0,16	11941	87,58	118	0,87	210	1,54	625	4,58
2009	11803	843	7,14	9	0,08	9947	84,28	83	0,70	132	1,12	789	6,68
2010	10596	640	6,04	7	0,07	8537	80,57	92	0,87	135	1,27	1185	11,18
2011	10382	523	5,04	8	0,08	8335	80,28	106	1,02	100	0,96	1310	12,62
2012	7583	275	3,63	8	0,11	6084	80,23	94	1,24	101	1,33	1021	13,46
2013	5697	128	2,25	7	0,12	4948	86,85	82	1,44	57	1,00	475	8,34
2014	3324	55	1,65	4	0,12	2989	89,92	70	2,11	29	0,87	177	5,32
2015	2406	32	1,33	8	0,33	2159	89,73	53	2,20	6	0,25	148	6,15
2016	2101	29	1,38	1	0,05	1844	87,77	48	2,28	18	0,86	161	7,66
2017	1691	12	0,71	1	0,06	1546	91,43	32	1,89	14	0,83	86	5,09
В середньому у за 2001-2017 рр.	х	х	5,58	х	0,17	х	82,02	х	2,43	х	1,81	х	7,98

Джерело: складено та розраховано автором за даними [23; 24].

⁷ Наведено статистичні дані розгляду справ протягом дії Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. №784-XIV (набув чинності з 01.01.2000 р.) та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI (набув чинності з 18.01.2013 р.) відповідно до форм статистичної звітності Вищого арбітражного суду України.

⁸ Без урахування за 2014-2018 рр. тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Порівняльний аналіз кількості справ із затвердженням постанов про припинення провадження у зв'язку з проведенням реорганізаційних процедур (санація, мирова угода) та задоволенням вимог кредиторів або з інших підстав із застосуванням Закону № 2343-XII (табл. 4) та Законів № 784-XIV, № 4212-VI (табл. 5) вказує на зменшення протягом 1992-2017 рр. загальної кількості справ припинених провадженням із затвердженням умов санації – питома вага зменшилася в середньому з 0,56% при застосуванні Закону № 2343-XII до 0,17% при застосуванні Законів № 784-XIV, № 4212-VI; із затвердженням мирової угоди в середньому з 4,62% до 2,43% відповідно; у зв'язку із задоволенням вимог кредиторів в середньому з 4,15% до 1,81 та з інших підстав – з 9,58% до 7,98%, а питома вага справ припинених провадженням із затвердженням звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу в середньому зросла з 74,60% до 82,02% відповідно. Це підтверджує результати проведеної вище оцінки результатів розгляду справ щодо визнання підприємств банкрутами (табл. 2) та зроблені на основі цього висновки щодо продебіторського або прокредиторського спрямування даних законів.

Варто зазначити, що загальний висновок щодо типу моделі державного регулювання банкрутства отриманий при проведенні нормативно-правового аналізу законодавства відрізняється від висновків отриманих при проведенні аналізу показників кількості підприємств визнаних банкрутами та аналізу показників розгляду припинених провадженням справ про за окремими категоріями, що потребує проведення подальших досліджень.

Для оцінювання ефективності законодавства та підтвердження висновків зроблених відносно типу моделі державного регулювання банкрутства важливим є також проведення аналізу показників сприятливості ведення бізнесу в Україні за Індикатором «Вирішення неплатоспроможності» Проекту «Ведення бізнесу».

Не зважаючи на покращення загальних позицій України в рейтингу «Ведення бізнесу» починаючи з 2013р., її показників за індикатором Вирішення неплатоспроможності продовжують залишатися на вкрай низькому рівні⁹.

Оцінка показників індикатору «Вирішення неплатоспроможності» вказує на низьку ефективність нормативно-правового регулювання банкрутства в Україні (табл. 6).

Таблиця 6.
Ефективність нормативно-правового регулювання банкрутства в Україні на основі показників
Індикатору «Вирішення неплатоспроможності» Доповіді «Ведення бізнесу» в 2004-2020 рр.

Річна доповідь проекту «Ведення бізнесу» ¹⁰	Редакція Закону України, що регулює відносини в сфері банкрутства, чинна протягом періоду	Показник - Вирішення неплатоспроможності	Кінцеве вирішення процесу (0 балів якщо активи підприємства продаються частинами і 1 бал якщо продовжує функціонування)	Тривалість здійснення процедури банкрутства (років)	Вартість (% від вартості об'єкта нерухомості)	Коефіцієнт повернення засобів (центів за долар)	Індекс ефективності нормативно-правової бази (0-16)
DB2004	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. №784-XIV (набув чинності з 01.01.2000 р.)	25,2	0	2,9	40,5	9,1	6,5
DB2005		25,3	0	2,9	40,5	9,2	6,5
DB2006		25,3	0	2,9	40,5	9,3	6,5
DB2007		25,5	0	2,9	40,5	9,7	6,5
DB2008		25,8	0	2,9	40,5	10,1	6,5

⁹ За Індикатором «Вирішення неплатоспроможності» рейтингу «Ведення бізнесу» Україна посідала в 2013 р. – 157 місце серед 185 країн світу; в 2014 р. – 162 серед 189 країн; 2015 р. – 142 серед 189 країн; в 2016 р. – 141 серед 189 країн; в 2017, 2018, 2019 та 2020 рр. відповідно 150, 149, 145 та 146 місця серед 190 країн [21].

DB2009		25,8	0	2,9	40,5	10,2	6,5
DB2010		25,8	0	2,9	40,5	10,2	6,5
DB2011		25,1	0	2,9	40,5	8,8	6,5
DB2012		25,7	0	2,9	40,5	9,9	6,5
DB2013		25,5	0	2,9	40,5	9,7	6,5
DB2014	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011 р. № 4212-VI (набув чинності з 18.01.2013 р.)	31,5	0	2,9	40,5	9,1	8,5
DB2015		31,7	0	2,9	40,5	9,5	8,5
DB2016		31,6	0	2,9	40,5	9,3	8,5
DB2017		31,1	0	2,9	40,5	8,4	8,5
DB2018		31,4	0	2,9	40,5	8,9	8,5
DB2019		31,7	0	2,9	40,5	9,6	8,5
DB2020	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. №2597-VIII (набув чинності з 21.04.2019 р.)	31,4	0	2,9	40,5	9	8,5

Джерело: складено автором за даними [21].

З-поміж розглянутих редакцій Закону України «Про відновлення, платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»¹⁰ (Закону № 784-XIV та Закон № 4212-VI) та Кодексу України з процедур банкрутства, найбільш ефективним за показником вирішення неплатоспроможності є Закон № 4212-VI, середнє значення якого в цілому по показнику протягом 2014-2019 рр. складає 31,5 (max значення 100), а за індикатором «Коефіцієнт повернення засобів» 9,13 центів на дол. Кодекс України з процедур банкрутства містить багато прогресивних норм порівняно з попередніми редакціями Закону «Про відновлення, платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» і вважається першим за часи незалежності України комплексним документом, що врегульовує всі процедурні питання банкрутства, проте дані щодо нього будуть мати вплив на Індикатор «Вирішення неплатоспроможності» в Доповіді «Ведення бізнесу» тільки в 2021 році.

Висновки. Становлення та розвиток вітчизняного законодавства в сфері регулювання банкрутства характеризується етапами, які відповідають дії прийнятих та введених в дію законодавчих актів. Типи моделей державного регулювання банкрутства, що визначені на основі проведеного нормативно-правового аналізу за визначеними критеріями також знаходять своє підтвердження на основі проведеної оцінки показників Індикатору «Вирішення неплатоспроможності» Проекту «Ведення бізнесу».

В цілому, вирішення проблеми заборгованості неплатоспроможного боржника в Україні в судовому порядку є нерациональним та не вигідним ні для кредиторів, які не мають змоги повернути заборгованість, ні для боржника, який при наявності у вітчизняному законодавстві законодавчо визначених механізмів, що дозволяють вижити бізнесу та зберегти робочі місця при зміні власника, фактично не має такої можливості.

Література.

1. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. 10 трав. (№ 19). Стор. 5, стаття 74.
2. Про банкрутство : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. 4 серп. (№ 31). Стаття 440.
3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 30.06.1999 р. №784-XIV (Нова редакція Закону України від 14.05.1992 р. № 2343-XII). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. 29 жовт. (№ 42). Стаття 378.
4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 22.12.2011 р. № 4212-VI (Нова редакція Закону України від 14.05.1992 р. № 2343-XII). *Відомості Верховної Ради України*. 2012. 17 серп. (№ 32-33). Стор. 1272, стаття 413.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Кодекс України з процедур банкрутства» : Проект Закону України від 26.02.2018 р. № 8060. *Інформаційно-правова система ЛІГА:ЗАКОН*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH67W00A?an=3>
6. План законодавчого забезпечення реформ в Україні : Постанова Верховної Ради України «Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні» від 04.06.2015 р. № 509-VIII. *Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-19#n11>

¹⁰ Дані індикатору «Вирішення неплатоспроможності» через зміни в методології неспівставні з даними за 2014 та 2015 рр.

¹¹ Оскільки щорічне дослідження показників легкості ведення бізнесу проводиться починаючи з 2003 р., а дані в Доповіді «Ведення бізнесу» публікуються з 2004 р., Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343-XII не розглядався.

7. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України» від 14.04.2016 р. №1099-VIII. *Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1099-19#Text>
8. Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020» : СХВАЛЕНО Указом Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015. *Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
9. Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4212-VI) : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 28.03.2013 р. № 01-06/606/2013. *Вісник господарського судочинства*. 2013. № 3. С. 91.
10. Розвиток нормативного регулювання відносин у сфері банкрутства в Україні : Роз'яснення Міністерства юстиції України. Документ від 06.04.2012 р. №0007323-12. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007323-12#Text>
11. Борейко О. М. Неспроможність та банкрутство у цивільному праві України (основні положення та правова природа) : автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 19 с.
12. Вольвач Б. В. Правове регулювання неплатоспроможності та банкрутства (ретроспективний і порівняльно-правовий аспекти). *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 1 (13). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/127190/130226> (дата звернення: 03.06.2020).
13. Грабовий А. Новий порядок банкрутства в Україні на захисті кредиторів. *Національна Асоціація Адвокатів України*. 2020. 31 жовт. URL: <https://unba.org.ua/publications/4819-novij-poryadok-bankrutstva-v-ukraini-na-zahisti-kreditoriv.html> (дата звернення: 18.08.2020).
14. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей. Київ, 2019. 216 с.
15. Пашинська І.І. Банкрутство: економіко-правовий зміст категорії. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/42799/39604>
16. Поляков Б. М. Право несостоятельности (банкротства) в Украине. Київ, 2003. 400 с.
17. Тищенко Н. Кодекс Украины по процедурам банкротства: новые возможности для кредиторов и должников. *ЮРИСТ & ЗАКОН*. 2019. 06 лип. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/EA012742.html (дата звернення: 20.08.2020).
18. Філатов В. Кодекс з процедур банкрутства : що буде з арбітражними керуючими? *ЛІГА ЗАКОН*. 2018. 22 жовт. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/analitics/181231_kodeks-z-protsedur-bankrutstva--shcho-bude-z-arbitrazhnimi-keruyuchimi (дата звернення: 20.08.2020).
19. Фоміна О. Банкрутство по-українськи: не рятівний круг, а засіб наживи. *Банкрутство & Ліквідація в Україні*. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/6469> (дата звернення: 21.08.2020).
20. U.S. Code: Title 11. BANKRUPTCY. *Cornell Law School: Legal Information Institute*. 2020. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1121> (дата звернення 10.09.2020).
21. Doing Business. *WORD BANK GROUP*. 2020. URL: <https://russian.doingbusiness.org/ru/custom-query> (дата звернення 20.09.2020).
22. Зведений статистичний звіт по Україні за 1996, 1997, 1998 рр. : Додаток №2 до Наказу Вищого Арбітражного Суду України від 30.10.1991 р. №7. Вищий арбітражний суд України, Київ.
23. Звіт про розгляд господарських справ місцевими судами за 2009, 2010, 2011, 2012 рр. : ФОРМА №1-АС. ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Державної судової адміністрації України за погодженням з Держкомстатом України 25.07.2007 №72. Піврічна (річна). Вищий арбітражний суд України, Київ.
24. Звіт судів першої інстанції про розгляд господарських справ за 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 рр.: ФОРМА №1-МС. Періодичність (піврічна, річна). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Державної судової адміністрації України від 20.06.2013 №88. За погодженням з Держкомстатом України. Вищий арбітражний суд України, Київ.

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "Code of Ukraine from bankruptcy proceedings", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 19.
2. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "On bankruptcy", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 31.
3. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Restoring a Debtor's Solvency or Recognizing It Bankrupt", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 42).
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On Restoring a Debtor's Solvency or Recognizing It Bankrupt", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 32-33.
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), "Explanatory note to the draft Law of Ukraine "Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/GH67W00A?an=3> (Accessed 15 Oct 2020).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Resolution "Plan of legislative support of reforms in Ukraine", available at: (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-19#n11>Accessed 15 Oct 2020).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution “On the Program of Activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1099-19#Text> (Accessed 15 Oct 2020).
8. President of Ukraine (2015), Decree “Sustainable Development Strategy "Ukraine - 2020"”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (Accessed 15 Oct 2020).
9. Supreme economic court of Ukraine (2013), “About the Law of Ukraine “On Restoring a Debtor's Solvency or Recognizing It Bankrupt”, Visnyk hospodars'koho sudochynstva, vol. 3, p. 91.
10. Ministry of Justice of Ukraine (2012), “Development of regulatory regulation of relations in the field of bankruptcy in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007323-12#Text> (Accessed 15 Oct 2020).
11. Boriejko, O.M. (2019), “Insolvency and bankruptcy in civil law of Ukraine (basic provisions and legal nature)”, Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Odesa, Ukraine.
12. Vol'vach, B.V. (2018), “Legal regulation of insolvency and bankruptcy (retrospective and comparative legal aspects)”, Teoriia i praktyka pravoznnavstva, vol. 1 (13), available at: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/127190/130226> (Accessed 15 Oct 2020).
13. Hrabovyj, A. (2020), “A new bankruptcy procedure in Ukraine to protect creditors”, Natsional'na Asotsiatsiia Advokativ Ukrainy, available at: <https://unba.org.ua/publications/4819-novij-poryadok-bankrutstva-v-ukraini-na-zahisti-kreditoriv.html> (Accessed 15 Oct 2020).
14. Zhukov, S.V. (2019), Zastosuvannia norm Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva [Application of the norms of the Bankruptcy Code of Ukraine], Alerta, Kyiv, Ukraine.
15. Pashyns'ka, I.I. (2012), “Bankruptcy: economic and legal content of the category”, Visnyk ZhDTU: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia, available at: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/42799/39604> (Accessed 15 Oct 2020).
16. Poliakov, B.M. (2003), Pravo nesostoitel'nosti (bankrotstva) v Ukrainy [Law of insolvency (bankruptcy) in Ukraine], Kyiv, Ukraine.
17. Tyschenko, N. (2019), “Code of Ukraine on bankruptcy procedures: new opportunities for creditors and debtors”, Yuryst & Zakon, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/EA012742.html (Accessed 15 Oct 2020).
18. Filatov, V. (2018), “Bankruptcy Procedure Code: What will happen to the trustees?”, Liha Zakon, available at: https://jurliga.ligazakon.net/ua/analitics/181231_kodeks-z-protsedur-bankrutstva--shcho-bude-z-arbitrazhnimi-keruyuchimi (Accessed 15 Oct 2020).
19. Fomina, O. (2017), “Bankruptcy in Ukrainian: not a lifeline, but a means of profit”, Bankrutstvo & Likvidatsiia v Ukraini, available at: <https://bankruptcy-ua.com/articles/6469> (Accessed 15 Oct 2020).
20. Cornell Law School: Legal Information Institute (2020), “U.S. Code: Title 11. Bankruptcy”, available at: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1121> (Accessed 15 Oct 2020).
21. Doing Business. World Bank Group (2020), available at: <https://russian.doingbusiness.org/ru/custom-query> (Accessed 15 Oct 2020).
22. Supreme economic court of Ukraine (1991), Zvedenyj statystychnyj zvit po Ukraini za 1996, 1997, 1998 rr. [Consolidated statistical report on Ukraine for 1996, 1997, 1998], Vyschyj arbitrazhnyj sud Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
23. Supreme economic court of Ukraine (2007), Zvit pro rozghliad hospodars'kykh sprav mistsevykh sudamy za 2009, 2010, 2011, 2012 rr. [Report on consideration of commercial cases by local courts for 2009, 2010, 2011, 2012], Vyschyj arbitrazhnyj sud Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
24. Supreme economic court of Ukraine (2013), Zvit sudiv pershoi instantsii pro rozghliad hospodars'kykh sprav za 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 rr. [Report of the courts of first instance on the consideration of commercial cases for 2013, 2014, 2015, 2016, 2017], Vyschyj arbitrazhnyj sud Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2020 р.